

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم

بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Human rights

حقوق بشر

محمد هارون خپل شعشعی

۲۱ فبروری ۲۰۱۳

په افغانستان کې د یرغلګرو لښکرو د بشري ضد او جنګي جنايتو حقوقي شننه

۱۴

د افغانانو له ديني عقايدو، دود و دستور او قومي جوړښت سره نااښنايي، لاپروايي او دوښمني

په افغانستان کې د ايتلافي لښکرو د مکررو بشري ضد او جنګي جنايتو يو بل مهم او اساسي عامل د افغانانو له ديني عقايدو، فرهنگي رواجو او قومي جوړښت سره د هغو نااښنايي، بي تفاوتې او حتا خصمانه چال چلن دی. نااښنايي او بي خبري پر خپل ځای، خو د خلګو د ديني اعتقاداتو، کلتوري ارزښتو او قبيله يي اړېکو په وړاندې د پردو پوځيانو سپکاوي او خصمانه چلن بېله شکه زموږ په استعمارخېلي او جګړو وړان کړي هيواد کې د بشري ضد او جنګي جنايتو له ارتکاب، تکرار او پراخوالي سره مرسته کړې ده. راسی دا روښانه حقايق د هغه برتانوي جګړن په اميل کې و لولو، چې له افغانستان څخه يې د انگلستان د پوهنتون و يوه استاد او د دې هيواد د هوايي قواوو و يوه پادري، ډاکټر پيټر لي (Dr Peter Lee) ته استولی دی. دی داسې ورته کاري: «زه د امنيت او ټيکاو راوستلو په خاطر و داسې هيواد ته را لېږل سوئ يم، چې هيڅ باور، علاقه او خواخوږی نه ورسره نه لرم. د داسې حکومت و مرستي او کومک ته را لېږل سوئ يم، چې زموږ زياترو په باور به د امريکايي عسکرو تر وتلو وروسته، دوه کاله هم دوام و نه کړای سي. که زه بيرته در نسيم، نو مېرمن به مې له مېړه او د لومړني ښوونځی درې کوچنيان به مې له پلاره بي برخي سي. په داسې شرايطو او حالاتو کې زه و خپلي سرښندنې ته هيڅ دليل او توجه نه مومم.»^{۹۰}

لکه څنگه چې د دغه برتانوي جګړن له سپين او برمنډ بيان څخه ښکاري، زموږ له خلګو سره د امريکايي او ايتلافي عسکرو عقیده يې، کلتوري او ژبنيو توپيرو او تضادو نه يوازي د عامو افغانانو، بلکې د چا خبره د هغوی د سنگر د ملګرو (مزدور وسله وال پوځ) په مقابل کې هم و ډېرو خونړيو او خواشينوونکو پېښو ته لار هواره کړې ده. پروسر کال «د باور او کلتوري بېلوالي د بحران» په نامه د متحدو ايالتو د اوردو د اروا پوهانو يوې ډلې د اړونده افغانانو او امريکايانو له خورا ډېرو کسانو سره د خبرو او مرکو له لارې د دغه راز خونړيو پېښو، دوښمنيو او کسات اخيستنو د عواملو په اړه څېړنه او پلټنه وکړه. د دې ډلې په رپوټ کې ويل سوي وه، چې افغان پوځيان، امريکايي عسکر د بي رحمو، بي پروا، لاسوهونکو، مغرورو، ځان غوښتونکو او داسې ملحدو بدماشانو په توګه بولي، چې ځانونه د عصري او پرمختللي ټيکنالوژي تر شا پټي؛ حال دا چې امريکايي عسکر بيا خپل افغان همسنگران د ډارنو، جاهلو، بي عقلو، غلو، لاپکو، تمبلو، چرسيانو، خاينانو او قاتلانو يوه افراطي ډله گڼي. د رپوټ

ليکوال، وروسته په خپله تيصره کي کاري: « دا ډول خبري بېله شکه د دواړو خواوو تر منځ د گټوري او بريالی همکارۍ شرايط نه برابرېي. »^{۹۱}

د يرغلگرو لښکرو او افغان پوځيانو ترمنځ عقیده يي او کولتوري اختلافو دا موجبات برابر کړي دي، چي د افغان وسله وال پوځ منسوبين په زياتېدونکي توگه پر پردو عسکرو مرگوني بريدونه وکي. په دې وروستيو وختو کي د دې خونړيو حملو له کبله و امريکايي عسکرو ته لارښوونه سوي ده، چي ځانونه له افغان عسکرو څخه گوښه وساتي.

البته، دې جلاوالي د دواړو خواوو تر منځ د ناباورۍ پخوانۍ حالت نور هم پسي کړکېچن کړئ دي.^{۹۲} زموږ هوښيار او سترگه ور لوستونکي پوهېږي، چي د يرغلگرو لښکرو له خوا د لغمان ولايت په الينگار اولسوالۍ کي زموږ د معصومو خونديو وروستۍ مرگ ژوبله د څه شي استازيتوب کيي؟! که امريکايي او ايتلافي يرغلگرو زموږ له بېوزلو او کړېدلو خلگو سره د هيواد، تاريخ، دين، کلتور او داسي نورو انساني ارزښتو يوه کوچنۍ گډه رشته هم لرلای، هيڅکله بهي (به يي) په داسي بي پروا او بُزدلانه جنايت لاس نه پوري کولای. دا جنايتونه له ورايه د هغوی د پرديتوب، بي باورۍ، بي مسووليتۍ او لاپروايۍ په مانا دي.^{۹۳} په لمنليک کي وړاندي سوي ويديو په غور وگورئ؛ او په خپله قضاوت وکئ. د امريکايي هيلیکوپتر پابليت/ پيلوټ په داسي حال کي چي له ځانه سره غزلي وايي، د افغانستان په وردگو ولايت کي پر هغو بزگرانو هيل فابر توغندي اورېي، چي د دوی په گومان د کوکنارو په کرهڼه بوخت دي.^{۹۴}

د امريکايي او ايتلافي يرغلگرو تر دې بي مسووليتۍ او لاپروايۍ پوري مي د روسي اشغالگرو د وحشيانه بي پروايۍ يوه لنډه کيسه را په ياد سوه، چي يادونه يي د استعمارگرو لښکرو د انساني ضد ماهيت او کرغېړنو څېرو واقعي تصوير ښيي. د روسانو د اشغال په وخت کي د مزدور رژيم د اوردو يوه افسر د کندهار د پنجوايي اولسوالۍ د پاشمول په سيمه کي د روسانو او مزدور پوځ د گډو عملياتو کيسه کوله. ده و ويل د يوه کلي اوسېدونکي د روسي او حکومتي قواوو تر عملياتو مخکي لا له کورو څخه وتلي او پر نامالو خواوو يي مخه نيولي وه. کلي ته څېرمه په يوه انگوري باغ کي د پاکو او زلالو اوبو د يوه ژور ارهه تر څنگ خورا لوی واټرپمپ پروت ؤ، چي کليوالو بزگرانو د وچکالۍ په وجه د باغ اوبولو دپاره کار ځني اخيستی. نابېره مي پام واوښت، چي يوه روسي عسکر د واټرپمپ پر شاوخوا د باروتي کڅورو په ايښوولو سره د هغه د الوزولو هڅه کوله. په چغو او نارو مي ور وځغستل؛ او هغه د دې انساني ضد ورانکارۍ مخه مي ونيوله. که دغه روسي عسکر د دې خاوري له بېوزلو بچيانو سره مشترک درد لرلای، هيڅکله بهي د داسي ظالمانه او وحشيانه عمل هڅه نه وای کړي. کينه، کسات اخيسته او انساني ژوند ته لاپروايي خو تور او سپين نه لري! دغه بي ژوندي او روښانه مثالونه دي. بايد هېره نه کو، هغه کسان چي د مشترکو وجهاتو په لرلو سره د خپلو وطنوالو او عزيزانو په وينو تويولو او کور وړانولو لاس پوري کيي، تر پردو لښکرو هم د زياتي کرکي او غندنې وړ دي؛ ځکه خپل هيڅکله د خپل وطن او وطندارانو و وينو تويولو، کور وړانولو او بي عزتۍ ته ملا نه تري. زموږ له مظلوم اولس سره جنايتونه او ظلمونه په هره بڼه او هر رنگ د يرغلگرو لښکرو او پردو مزدورانو کار دي.

په دې وروستيو وختو کي، په افغانستان کي د ناټو قواوو عمومي قومندان، جنرال جان الڼ، پر امريکايي او ايتلافي عسکرو د افغان پوځيانو او پوليسو د هغو وسله والو گوزرانو په اړه، د خندا وړ تحليلونه وکړل، چي نن سبا يي د عامه اذهانو د غولولو په مخسد د افغان پوځيانو د خوابدۍ او نارضايتۍ پر ځای د وسله والو مخالفينو د داخلي بريدو په نامه ياديي. ده و ويل: « ځيني داخلي بريدونه د روژي له مياشتي او غيرمعمولي دوښۍ تودوخي سره ارتباط لري، چي وسله وال افغانان له وړي، تندي، بدخويي او بي پروا عملو سره مخامخ کيي. »

شک نسته، چي د روژي لوړه او تنده يا د گرمي زياتوالي د افغان عسکرو او پوليسو پر روغتيايي او مزاجي حالت ناوړه اغېزه بڼدلای سي؛ خو دا واقعيت هم و هر پوه او عاقل شخص ته د پوهېدو وړ دى، چي پر امريکايي او ايتلافي عسکرو د افغان پوځيانو او پوليسو د زياتېدونکو وسله والو يرغلو اصلي او اساسي علت قطعاً د روژي په لوړه او تنده يا د هوا په تودوخه او سربښت کي نه دى. د دې خونړيو بريدو اصلي او اساسي علت د هيواد په څه باندې يوولس کلن اشغال، د پردو پوځيانو په انساني ضد او جنگي جنايتو، متکبرانۀ چال چلن او بالاخره د هيواد د واکمني سياسي-اقتصادي مافيا له جنايتو، ظلمو، فساد او بي عدالتيو څخه د افغان وسله وال پوځ د عسکرو او پوليسو په ژوره کرکه او مرورتيا کي نغښتې دى. دا خبره له شکه وتلې ده، چي د افغان وسله وال پوځ زياتره عسکر او پوليس هم اوس د پردو لښکرو او خپلو خاينو زورواکانو له چپه او راسته غوبلو څخه و پزي ته رسېدلي دي؛ د هري ورځي په تېرېدو سره يې خپلواکي غوښتونکي او اشغال ضد روجه لا پسي غښتلي کيږي. د افغانستان کړېدلو خلگو غوندي د افغان وسله وال پوځ د عامو عسکرو او پوليسو په زړونو کي هم دا ژوره کرکه په واقعيت کي د هغو کوټل سوو دردو او نامېنديو انعکاس دى، چي د وچ پېلوزي په څېر و يوه کوچني بڅرکي ته اړتيا لري. د بي گونا افغانانو وحشيانه وژنه، قرآن سوځنه، پر مرو بولي کول، د مرو سوځل، د مرو د بدن د غړو پرېکول، پر کوچنيانو جنسي تېري، په سپو ډارل او ترهول، د يرغلگرو لښکرو او مزدورو واکمنانو د ظلم، فساد او بي عدالتيو په سوو نور ناروا عملونه په حقيقت کي د بڅرکي يا کتليست په توگه و دغه راز وژونکو گوزارونو او خونړيو پېښو ته لار پرانيزي. د دې استدلال له مخي نو پر اشغالگرو پوځيانو د افغان وسله وال پوځ د منسوبينو وژونکي بريدونه او گوزارونه همېشه د طالبانو او نورو وسله والو مخالفينو کار نه دى. په دې وياړلو حماسو او کارنامو کي د دې خپلواک او سرلوري ملت ټول مړني او زورور بچي ونډه لري. زموږ خلگ بي ځايه نه وايي: «چي په تنگ سي، نو په جنگ سي.» سرتيري افغانان نور د پردو او مزدورو واکمنانو و جنايتو، ظلمو او فساد ته لاس تر زني نه کښېني. د افغانانو د خپلواکي غوښتني او هيوادپالني و دي لوري او پياوړي روحيي ته بايد هيڅکله د توکو او مسخرو په سترگه و نه کتل سي.

لکه څنگه چي ټام اينگلهارټ (Tom Engelhardt) په خپله ليکنه کي يادونه کيي، د شرم او خواشيني ځای دى، چي د سپيني ماني او پينټاگان مشران يوولس کاله وروسته، په هغه هيواد کي له افغان پوځ سره د خپلو عسکرو پر گډو عملياتو او گزمو بنديز لگيي، چي دوى يې په ډېر وياړ د «ازادولو» چيغي وهلي.^{۹۵}

د مزدور وسله وال پوځ له ليکو څخه د عسکرو او پوليسو پرله پسي تښته، د درېدلو عسکرو او پوليسو له خوا پر اشغالگرو پوځيانو مرگوني بريدونه، د هيواد په گوټ گوټ کي د عامو خلگو احتجاجي غونډي، لاريونونه او داسي نور ټول په گډه د يرغلگرو او مزدورو حاکمانو د ناکامی او بربادۍ زنگونه دي. اوس هغه وخت را رسېدلى دى، چي د امريکايي او ايتلافي لښکرو سياسي-نظامي واکمنان په څرگنده د خپل ناروا او ظالمانه يرغل پر پوچوالي او ناکامی اعتراف وکي؛ او زموږ په ځنځير ماتوونکي هيواد کي د نورو بشري ضد او جنگي جنايتو د مخنيوي؛ او د جگړې په اور کي د خپلو پوځيانو او پيسود بېخايه سوځولو په خاطر د ژر تر ژره وتلو پر لارو چارو غور وکي.

لمنليکونه

⁹⁰ Glen Owen, "Army major's despair at our 'pointless war': Senior officer's damning emails reveal plummeting morale at heart of Afghan campaign that has cost 409 British lives", mail online, 21 April

2012:<http://www.dailymail.co.uk/news/article-2133204/Army-majors-despair-pointless-war-Senior-officers-damning-emails-reveal-plummeting-morale-heart-Afghan-campaign-cost-409-British-lives.html>

⁹¹ Gwynne Dyer, "A Crisis of Trust in Afghanistan", Information Clearing House, September 03, 2012: <http://www.informationclearinghouse.info/article32347.htm>

⁹² John Wendle, "Afghan soldiers pay the price as US forces told not to interact with them", The Independent, Monday, 17 September 2012: <http://www.independent.co.uk/voices/comment/afghan-soldiers-pay-the-price-as-us-forces-told-not-to-interact-with-them-8143134.html>

⁹³ —, "Afghanistan: Nato air strike 'kills eight women' in Laghman", BBC NEWS, 16 September 2012: <http://www.bbc.co.uk/news/world-asia-19616356>

⁹⁴ Jason Ditz, "Video Leak: US Attack Helicopter Kills Farmers While Pilot Sings", Antiwar.com, July 07, 2012: <http://antiwar.com/blog/2012/07/07/video-leak-us-attack-helicopter-kills-farmers-while-pilot-sings/>

⁹⁵ Tom Engelhardt, "How quickly will the US leave Afghanistan?" Asia Times Online, Aug 31, 2012: http://www.atimes.com/atimes/South_Asia/NH31Df01.html

پاته په راتلونکې برخه کې